

VALTIONAVUSTUKSEN MYÖNTÄMINEN TULEVAISUUDEN SOSIAALI- JA TERVEYSKESKUS OHJELMAN HANKKEISIIN

1. Tausta

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman mukaan hallitus toteuttaa Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelman, jossa kehitetään perustason sosiaali- ja terveystalouksia. Ohjelman tarkoituksena on tukea hyvinvointialueita valmistelemaan ja ottamaan käyttöön uudenlainen, laaja-alainen sosiaali- ja terveyskeskus, jotta ihmiset saavat tarvitsemansa avun sujuvasti yhdellä yhteydenotolla oikea-aikaisesti ja yhdenvertaisesti. Tavoitteena on myös, että palvelut ovat kustannustehokkaita ja vaikuttavia.

Valtion vuoden 2021 talousarvion mukaan momentin 33.60.39 (palvelurakenteen kehittäminen) ja momentin 33.03.31 (hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen) määrärahaa kohdennetaan osin Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelmalle. Vuonna 2021 valtionavustuksina jaettavissa oleva enimmäismäärä on yhteensä 141 miljoonaa euroa. Siitä 21 miljoonaa euroa on kohdennettu Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman mukaisille toimenpiteille. Vuoden 2021 valtionavustus on kolmivuotinen siirtomääräraha eli se on hankkeen käytettävissä vuosina 2021–2023. Hakijoilta ei edellytetä omarahoitusosuutta.

Avustukset on tarkoitettu käytettäväksi aikavälillä 1.1.2021 – 31.12.2023 syntyneisiin kustannuksiin sekä hankkeen raportointiin liittyviin kustannuksiin 1.1.2024 – 30.4.2024. Koska sosiaali- ja terveystalouksien järjestämisvastuu kuuluu vuonna 2022 kunnille, myönnetään avustus ensi vaiheessa kokonaisuudessaan kunnille ja kuntayhtymille. Tarkoituksena kuitenkin on, että avustukset siirretään 1.1.2023 lukien hyvinvointialueille ja hyvinvointialueet jatkavat hanketoimintaa vuonna 2023. Kunnat ja kuntayhtymät lukuun ottamatta Helsingin kaupunkia eivät saa käyttää avustusta enää vuonna 2023. Kunnat ja kuntayhtymät, joille avustus myönnetään, saavat käyttää avustusta kuitenkin ainoastaan aikavälillä 1.1.2022 - 31.12.2022 syntyviin kustannuksiin. 1.1.2023 alkaen syntyviin kustannuksiin avustusta on oikeutettu käyttämään vain kyseessä oleva hyvinvointialue edellyttäen, että avustus siirretään valtionapuviranomaisen päätöksellä avustuksen saajan hakemuksesta ja hyvinvointialueen suostumuksella hyvinvointialueen käytettäväksi. Tällä hetkellä momentin 33.60.39 käyttötarkoitus ei mahdollista avustuksen myöntämistä hyvinvointialueelle. Tästä syystä avustuksen siirtoa koskevat päätökset voidaan tehdä vain, mikäli eduskunta antaa tälle hyväksyntänsä lisätalousarviomenettelyssä.

Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelman täydentävä valtionavustushaku alkoi 16.8. ja päättyi 15.10.2021. Vuoden 2021 valtionavustushaku oli täydentävä haku vuonna 2020 myönnettyille valtionavustushankkeille. Valtionavustusta on voinut hakea Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelman mukaiseen, vuonna 2020 käynnistettyä hanketta täydentävään, kehittämistyöhön vuosille 2021–2023. Tämän lisäksi STM voi myöntää täydentäviä avustuksia vielä vuonna 2022 valtion talousarvion niin salliessa.

2 Säädosperusta ja avustuksen perusteet

Avustukseen sovelletaan valtioneuvoston asetusta sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämishankkeiden valtionavustuksista vuosina 2020–2023 (13/2020) sekä valtionavustuslakia (688/2001).

Valtionavustuksen myöntämisen yleisenä edellytyksenä on, että:

- 1) hanke on tarpeellinen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseksi ja se tukee palveluiden kehittämistä ja tehostamista, hyvien käytäntöjen levittämistä sekä toimintatapojen uudistamista;
- 2) hankkeella on kiinteä yhteys julkiseen sosiaali- ja terveydenhuoltoon;
- 3) hankkeessa otetaan huomioon valtakunnalliset sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistusta koskevat linjaukset;
- 4) hankkeessa otetaan huomioon tarvittava poikkihallinnollinen yhteistyö; ja
- 5) hankkeen voidaan arvioida olevan tuloksellinen ja laaja-alaisesti hyödynnettävä.

Valtionavustusta voidaan myöntää vain yhdelle hyvinvointialueen hankekokonaisuudelle kussakin hyvinvointialueen kunnassa. Valtionavustus voidaan myöntää hankekokonaisuudelle, joka poikkeaa hyvinvointialueperusteisesta aluejaosta, jos siihen on erityinen sosiaali- ja terveystalouden palvelujen järjestämiseen ja kehittämiseen liittyvä perusteltu syy. Hankkeen hallinnoinnista vastaavan tahon hakemuksesta voidaan sosiaali- ja terveysministeriön päätöksellä hyvinvointialueen hankekokonaisuus jakaa alueellisesti kahteen tai useampaan toisistaan erilliseen hankekokonaisuuteen, jos tähän on erityinen sosiaali- ja terveystalouden palvelujen järjestämiseen ja kehittämiseen liittyvä väestön tarpeiden kannalta perusteltu syy.

Hyvinvointialueen hankekokonaisuudelle suunnattavan avustuksen myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että:

- 1) hankkeeseen osallistuvien kuntien ja kuntayhtymien yhteenlaskettu asukasluku on vähintään 80 prosenttia maakunnan asukasluvusta tai erityisen syyn perusteella valtionavustuspäätöksessä määritellyn muun alueen asukasluvusta;
- 2) hanke edistää kaikkia Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus ohjelman osatavoitteita; ja

3) hankesuunnitelma on käsitelty sosiaali- ja terveysministeriön asettamassa sote-uudistuksen johtoryhmässä.

Valtioneuvoston asetuksen sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämishankkeiden valtionavustuksista vuosina 2020–2023 (13/2020) mukaan valtionavustus hyvinvointialueen hankekokonaisuudelle myönnetään kaikkien hankkeen valtionavustukseen oikeuttavien kustannusten suuruisena. Muille avustettaville hankkeille avustusta myönnetään enintään 80 prosenttia hankkeen valtionavustukseen oikeuttavista kustannuksista. Sosiaali- ja terveysministeriö on vahvistanut valtion talousarvioon varatun määrärahan puitteissa hyvinvointialueen hankekokonaisuuksille avustuksina jaettavissa olevan euromäärän. Hankekokonaisuuksille voidaan myöntää avustusta yhteensä enintään asetuksen liitteenä olevan taulukon mukainen prosenttiosuus vahvistetusta avustuksina jaettavissa olevasta euromäärästä. Hankekokonaisuuteen kuuluville kunnille ja kuntayhtymille voidaan kuitenkin myöntää avustusta myös 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun hankkeeseen.

Seitsemän hakijan osalta vuosien 2020 ja 2021 yhteenlaskettu avustussumma ylittää 10 milj. euroa, minkä vuoksi päätökset edellyttävä raha-asiainvaliokunnan käsittelyä. Avustuksista päättää sosiaali- ja terveysministeriö. Alueet, joille myönnettävä avustus ylittää 10 milj. euroa ovat:

	V. 2020	V. 2021	
Hyvinvointialue	Myönnetty yhteensä €	Avustusesitys	Yhteensä v.20-21
Keski-Suomi	3 584 000 €	7 224 185 €	10 808 185 €
Pirkanmaa	5 921 081 €	11 926 750 €	17 847 831 €
Pohjois-Pohjanmaa	4 914 000 €	9 900 205 €	14 814 205 €
Pohjois-Savo	3 367 000 €	6 783 525 €	10 150 525 €
Helsinki	6 579 198 €	13 129 958 €	19 709 156 €
Länsi-Uusimaa	4 700 000 €	9 400 000 €	14 100 000 €
Varsinais-Suomi	5 550 386 €	11 180 062 €	16 730 448 €